

קטע על זמן הנפילה בשבי מתוך ספרו של **אבי וייס: בשבי המצרי במלחמת יום הכיפורים** – **יומנו של שריונר**, 108 עמודים, הוצאת משרד הביטחון, מהדורה שנייה אוקטובר 1999. הספר נכתב חודש לאחר המלחמה, בביה"ח תל השומר, והיה מונח ברשות המחבר 25 שנה בלא לתת לו פרסום.

הנפילה בשבי

21 באוקטובר 1973, אחר-הצהריים. מתחם "מיסורי" באזור "החוה הסינית".

החיילים המצרים הורו לנו להתקבץ, והחלו לירות בין רגלינו וליילל כאילו הם בעיצומה של פנטזיה. כמו בחלום בלהות, הופיע מבעד לפתח הטנק הפגוע של הסמג"ד ראשו המפויח-השרוף של רשלבך; על גבורתו זו הוענק לסמ"ר דוד רשלבך עיטור העוז. הוא החזיק רימון בידו. "אל תזרוק אותו, היכנע!" צעקנו לעברו. אבל רשלבך היה הגיבור של הרגע האחרון. הוא התרומם והשליך את הרימון לעבר החיילים המצרים. הרימון התפוצץ בחול הטובעני ולא גרם כל נזק. צרור ארוך ומדויק הבהיר לנו סופית מי שולט בשטח, והראש המפויח צנח אל מעמקי הטנק הפגוע. מאחור, על החול שבצד אחד הטנקים שעלה באש, שכב אהרונוביץ, שצעק ללא הרף מתוך הלם: "הקשר בטנק פתוח! הקשר בטנק פתוח!" כנראה, שהוא דמיון כי הקשר פתוח וכי ניתן להזעיק עזרה לחילוץ. לפתע נאנק: "חברה", תעזרו לי, הרגל שלי שבורה. עמדנו, כשידינו מעל ראשינו, ואחד מאיתנו ניגש אליו. אולם צרור יריות קצר קטע את צעקות הפצוע. נשמע חרחור והוא נדם. החיילים המצרים לא רצו לסחוב פצועים. הם פקדו עלינו לרוץ בחולות, והכדורים המשיכו לפזז בין רגלינו. לפתע ציוו עלינו לעצור. המפקד המצרי הורה לנו בצעקות רמות להוציא את כל החפצים שבכיסינו. המצרים עטו עלינו, ובזזו את הכול – כסף, משקפיים ותמונות. הם תלשו בכוח את השעונים שלנו. לאחר מכן פקדו עלינו להתפשט. התחלתי להוריד באיטיות את הסרבל, ואז שוב נשמעה הפקודה להמשיך בריצה. הספקתי ללבוש את הסרבל. אולם, כמה חברה' רצו בלבניהם. נעשיתי אדיש. הבנתי, שאני נתון בכף ידו של הגורל, ושאינ לי שליטה על המתרחש.

המצרים העמידו אותנו בשורה. מצעקותיהם הבנתי, שמשהו עומד להתרחש. אחד מהחברה', שהבין ערבית, צרח בהיסטריה: "הם החליטו להוציא אותנו להורג!" עד מהרה הסתדרה ממול כיתת יורים. "זהו, זה הסוף", חשבתי. במוחי חלפה תמונה חטופה מן הבית. "שוש והמשפחה יסבלו, אני כבר לא אסבול יותר."

לפתע הופיע מאי-שם טנק מצרי, וממנו ירד קצין. הוא נופף באקדחו ופקד על כיתת היורים להתפזר. "האם שוב ניצלת?" הרהרתי, "המזל מתעתע בי שוב ושוב. מתי יגמר כל הסיט הזה?" המצרים קשרו אותנו בחבל ארוך זה לזה, והמשיכו להריץ אותנו בחולות. היינו תשעה טנקיסטים. עתה ראיתי מקרוב את יתר השמונה: אלברט מצה, אברהם ששון, אברהם זבדי, אביגדור אבני, קנת הנדלר, פליכס פלשנר, אברהם זאדה ומאיר טחן. רצנו כשיירת עבדים והמצרים נגשו בנו.

היינו קשורים בחבל זה לזה, מטונפים, חלק מאיתנו יחפים ובבגדים התחתונים בלבד. קפצנו וכשלנו בשיירה מוזרה בתוך השטח המצרי. מסביבנו הלך והתאסף המון מריע; חלק מהם ירו באוויר. הגענו לחניון טנקים ורכב מצרי, שהיה מוסווה בין כמה עצים. קצין בדרגה גבוהה צעד לעברנו, והורה לנו בקול עבה ובעברית עילגת לכרוע על ברכינו לפניו. חייל מצרי פצוע, שמדיו היו מגואלים בדם, התקדם לעברנו בזחילה. הוא נופף באקדחו ואיים לירות בנו. שובינו דחפו אותו לאחור באכזריות.

"היכן הקצינים שלכם?" שאל הקצין.

"אינם, נהרגו," ענינו ביחד.

"היכן מפקדי הטנקים?" המשיך הקצין לחקור.

"גם הם נהרגו," השבנו.

"מה הן הדרגות שלכם?" שאל.

"רבט"ים וסמלים," ענינו.

הקצין פנה אלי בכעס וצעק: "מי המפקד שלך כאן?"

"מנדי פייביש, הוא נהרג כנראה," ענית.

כשהשתכנע, כי אין בינינו קצינים, הוא פנה לאביגדור אבני בהיר השיער ושאלו: "אתה אמריקני?"
לא, כולנו ישראלים," ענה אבני.

החיילים המצרים ירקו עלינו ובעטו בנו. הקצין הורה להם להפסיק, לתת לנו מים ולהעביר אותנו חיים לקהיר. מימייה הועברה בינינו וכל אחד זכה ללגימה. לשטח הגיעה משאית והועלינו עליה קשורים בחבל. המשאית החלה לנוע, אולם לאחר כמה מטרים נדם מנועה, ונשארנו בה כשאנחנו כפותים איש אל רעהו. המצרים, ששמרו עלינו, כיבדו אותנו בסיגריות מתוך קופסה, שלקחו ממני קודם לכן. באותם רגעים החלו מטחי ירי של הארטילריה שלנו, והשטח כוסה בברד פגזים מתותחים כבדים. הפגזים הלכו והתקרבו למשאית, והחיילים המצרים, ששמרו עלינו, נשכבו עלינו בפחד. המחשבה, שניהרג מפגז ארטילריה ישראלית, הפחידה אותנו, וגם אצבעם של המצרים על ההדק הייתה "קלה". הייתה תחושה, שבמהומה של ההפגזה ניפגע מצרור מצרי עצבני. אחד החברה, שידע ערבית, הציע למצרים לרדת עימנו מן המשאית ולהסתתר באחת השוחות עד יעבור זעם. המצרים הסכימו והורידו אותנו לתוך אחת השוחות, שממנה ניתן היה לצפות על התעלה. השטח שממול בגדה המערבית כבר היה באותה עת בידי כוחותינו, שהתקדמו לכיוון איסמאעיליה. טנק שלנו הבחין, כנראה, בתכונה המצרית, וירה לעברנו מדי כמה דקות מן הגדה המערבית.

הערב ירד. המצרים ארגנו ארוחת ערב: קצת מים, כמה ביסקוויטים מתוצרת רוסית וסרדינים מתוצרת סין. לאחר מכן נמנמנו בעייפות על החול, אך לא יכולנו להירדם למרות שעברו עלינו מימים קשים של לחימה ללא שינה. החרדה מפני הבאות הייתה רבה, והקור החל לחדור לעצמות.

לקראת חצות התחלנו לנוע. מדי כמה דקות חלף פגז של טנק ישראלי מעל ראשינו בשריקה חדה, ואנחנו נשכבנו על החול. כל אותה עת נשען אחד הטנקיסטים הפצועים על כתפי. עורו היה חרוך וריח נורא נדף ממנו. הגענו לחניון מחופר היטב בחול, ואת פנינו קידם קצין מצרי צעיר בדרגת מוקאדם (סא"ל), שדיבר אנגלית רהוטה. הוא הודיע לנו, כי אנחנו עומדים לעלות על משאית,

שתביאנו לקהיר, וכי נגיע לשם בשלום אם לא נעשה בעיות. הוא הבהיר, כי נתן לחייליו הוראות ברורות לירות ללא היסוס במי שיעשה בעיות.

הועלינו על משאית ונדחקנו זה אל זה. מסביב לדופנות המשאית ישבו חיילים מצרים, שתפקידם היה לשמור עלינו. נסענו צפונה במקביל לכביש, שכן הכביש היה עמוס בשיירות טנקים. למרות שעת הלילה המאוחרת לא פסקה פעילותו של הצבא המצרי. טנקים נעו כה וכה, ויחידות חי"ר מצריות התאמנו בשטח.

המצרים לא כיסו את עינינו וכך יכולנו לצפות בצבא המצרי במלוא עוצמתו, שהיה רב ועצום. חשבתי, שיהיה קשה להכריעו בהתמודדות ישירה. כדי להפיל את רוחנו, אמרו לנו השומרים המצרים, כי נראה בקהיר את השבויים מהמעוזים ואת שבויי מלחמת ההתשה. שאלתי את החברה' אם מישהו קרא את ספרו של יאיר דורי על קורותיו בשבי המצרי. אף אחד מהם לא קרה את הספר, שיצא לאור זמן קצר לפני פרוץ המלחמה.

בכל מקום שאליו הגיעה המשאית, הודיעו השומרים בצעקות, כי יש בידיהם תשעה שבויים ישראלים, ונחילי אדם זרמו לכיוון המשאית כדי לחזות בפלא הגדול. באחד המקומות טיפסו ההמונים על המשאית, פשפשו בכיסיו, מרטו את שערות ראשינו הארוכות, ירקו וקיללו. המשאית המשיכה בדרכה והגיעה לגשר שלייד איסמאעיליה. המתנו בתור עד ששיירה מצרית תסיים לעבור את הגשר לכיוון מזרח. המצרים לא נראו כלל כצבא מובס. להיפך, החיילים היו לבושים היטב ומצוידים בנשק מעולה, והיחידות היו מאורגנות על כל ציודן הרב. כשעברנו על הגשר, השווייתי בין גשר הגלילים, שהכנסנו בעמל רב למימי התעלה בציר הפריצה, לבין הגשר, שבנו המצרים כדי לעבור לשטחנו. הציוד שלהם נראה הרבה יותר טוב.

נסענו בתוך רחובות איסמאעיליה. העיר הזכירה לי את מלחמת ההתשה. היינו שוב באפריקה, וככל שהתרחקנו מאזור הקרבות פג חששנו, שיחידות שלנו, המנסות לכתר את הארמיה השנייה, יטווחו אותנו ושניקלע לזירת קרב בין שני הצבאות. מחסומים היו מוצבים לאורך הדרך, ובכל אחד מהם צעקו המצרים: "אללה אכבר", וירו באוויר. השומרים המצרים הסבירו לנו, כי המחסומים נועדו למנוע בריחת חיילים מהחזית לכיוון קהיר.

המשאית עצרה בדרך, ואפשרו לנו לרדת ממנה. כשניסיתי לקום התערפלו חושי והתעלפתי. ארבעה מצרים חסונים הניחו אותי על קרקעית המשאית ושפכו עלי מים. החולשה, העייפות, הפחד וההלם של הנפילה בשבי עשו את שלהם. כשהנץ השחר ב-22 באוקטובר הגענו לבניין גדול, שהיה כנראה מפקדה. ירדנו מן המשאית, ובאותו הרגע החל המסע הארוך אל הגיהנום.